

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja sak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.— " "
četrt leta . . . 2.— 0 " "
posamezna številka po 20 h.

Za reklame n tice, pojasnila, p slana razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznani a je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
dvakrat . . . 12 " "
trikrat . . . 10 " "
za nadaljna izvršenja od petit-vrste po 8 h.
Osnovila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Današnje številko smo izdali teden dni prej, nego je bilo prvotno določeno, ker bi sicer več stvari, objavljenih danes, prišlo naročnikom prepozno v roke. — Prihodnja številka »Učiteljskega Tovariša« izide — če bo količkaj mogoče — dne 8. oktobra 1915. — Naročniki, storite svojo dolžnost!

Misel na prihodnje delo.

»Agrar Tagblatt« je nedavno lepo povedal: »Nič ni tako silnega v svojih posledicah, tako močnega v svojih sadovih, kakor prelita kri za sveto stvar. Je pa li svetejše stvari, nego je svoboda narodov? Gotovo je, da zmaga v tej vojni narodnostni princip in prodre tudi v Avstro-Ogrski!«

Dr. Fran Mareš, profesor na češkem vseučilišču v Pragi, pravi v svoji knjigi »Ljudska prehrana v luči psihologije«: »Mali narodi se navadno ne pregrešajo, so brez napuha in gospodstvaželjnosti. To morda ne toliko iz prirojene čednosti, vsekako pa zaradi nezadostnosti sirove moči. Tako prihaja narod mnogo prej do čednosti, ker išče v pravičnosti opore. Najvišje ideale goje vsekdar ravno mali narodi, Kolikor šibkeji je kak narod po številu, tem naobraznejši morejo biti njega najširše plasti. Tak program so postavili češkemu narodu njega buditelji, in temu programu ostaja narod tudi zvest. Problem malega naroda je kulturni problem, ki ga ne moreta rešiti ne moč, ne nasilje. Če mal narod stremi po dosegi višje kulturne stopnje, po izboljšanju svojih življenjskih pogojev, po udušenju sovraštva in srda, po zvestobi in pravičnosti, potem se nima ta narod ničesar bati. Ravno iz malih narodov more priti sprava, kakor je to pri otrocih — in s tem zadobivanje posvečenja tudi pred velikimi narodi. Bojazen, da ne bi sovraštvo in besnilo, ki ravno sedaj vladata nad svetom, uničila naše ljudske kulture — je sedaj važnejša, nego skrb za prehrano. Na posvetovanju o prehrani naj te besede enačijo molitvi pred jedjo in po jedi, ki je naši stari poljedelci niso nikdar pozabljali!...«

Isti profesor govori dalje: »Ne more se reči, da je pravica do eksistence malega naroda odvisna od fizične moči, nadmoči večjega naroda. Proti vsem teorijam stoji instinkt narodne samohrane. — Vsa razmotrivanja, ki bi govorila proti pravu naroda do eksistence, so ničeva pred vrhovno instanco narodne samohrane!... Pogoj narodne eksistence je v moči naroda samega, v zavesti o samem sebi. Dokler traja ta pogoj, je narod nepremagljiv!... Moralna zavest in narod je tisti tribunal, ki pravici naroda do obstanka daje veljavnost in odbija vse krivice...«

Od izida te vojne je odvisen naš narodni obstanek, naš kulturni napredek in naša gospodarska pozicija, z eno besedo: V tej veliki igri največje zgodovinske važnosti je postavljena na kocko naša bodočnost. Ni čuda torej, da s skrbjo in nervozno nestrpnostjo gledamo dogodke, ki se odigravajo. Zato ni tudi nič čudnega, ako so med nami tudi taki, ki se jih loteva malodušje, ki si v tej bojazni črno

slikajo bodočnost in ki slutijo pred seboj temo narodnega umiranja.

To malodušje nima temelja! Za tak pesimizem ni razlogov!

1. Slovenci smo se v monarhiji — počasi in s težavami sicer — vendarle ohranili, se razvijali in napredovali brez ozira na dobro ali slabo voljo onih, ki so imeli v preteklosti kdaj državno upravo v rokah. — A kaj pomenja to? Pomenja, da nam je v tej državi dana možnost, da se ohranjamo in razvijamo, ako je le v nas potrebne volje in energije, da primereno uporabljamo te možnosti v zagotovitvi svojega obstanka in napredka.

2. V monarhiji tvorimo Slovenci z ostalimi avstrijskimi Slovani večino prebivalstva na granitni podlagi pozitivnih državnih zakonov.

3. Tretje dejstvo, ki nam jamči uspehe našega boja za obstanek, je neizmerne, nepremagljive moralne sile: to je moč oživljene narodne ideje, to je narodni princip, ki takorekoč kraljuje v sedanjih dobi, velik princip, ki so ga kulturni narodi Evrope zapisali na svoje zastave!

Z ozirom na vse to se ne ponižujmo s tem, da proglašamo svojo stvar odvisno le od volje poedinih ljudi, ampak kažimo z vsem svojim nastopanjem, da vse pričakujemo od moči, ki je — v nas samih! Ta lastna moč — četudi je nismo doslej razvijali tako, kakor bi jo bili morali in mogli — nas je ohranjala tudi doslej in je pospeševala naš razvoj.

Proč torej z malodušjem! — Kar je za nami in ob nas, iz tega se razvij misel na prihodnje delo, ki bo ob njem v veliki meri in v važni nalogi udeleženo tudi slovensko učiteljstvo!

Vojna.

JUNAKOV GROB.

MIRKO ŠIŠKOVIČ

V ruskem ujetništvu v Bugučaru je umrl tovariš Mirko Šiškovič, učitelj-voditelj v Sovinjaku v Istri, star komaj 22 let. — Junaško se je boril na severnem bojišču, dokler ni bil od Rusov ujet. Moral je umreti daleč od ljubljene svoje domovine. — Bil je zaveden in uspešen delajoč slovenski učitelj, ki je vse svoje sile daroval blaginji svojega naroda. — Pokojnik je bil edini sin tovariša Štefana Šiškoviča, nadučitelja v Herpeljah.

Bodi ljubemu tovarišu lahka daljna ruska zemlja, med nami pa večer spomin!

FRANC HROVAT.

Dne 16. pret m. je umrl junaške smrti, zadet od sovražnikove krogle, tovariš Franc Hrovat, šolski voditelj v Št. Ulrihu na Koroškem, črnovojniški enoletni prostovoljec, četovodja pehotnega polka št. 7. — Pokojnik se je tako junaško bojeval, da je bil odlikovan s srebrno svetinjo za hrabrost 2. razreda.

Bodi slovenskemu učitelju - junaku časten spomin!

GUSTAV SVETLIN.

V ruskem ujetništvu je umrl tovariš Avgust Svetlin, učitelj v Konjicah. — Rojen je bil leta 1884. v Šmarju pri Jelšah. Učiteljske je dovršil leta 1905, definitivno je bil nameščen leta 1909. — Ves čas svojega učiteljevanja je v polni meri izpolnjeval svoje stanovske in narodne dolžnosti. Kruta smrt je uničila mlado življenje v daljni tujini.

Bodi zvestemu tovarišu pokoj sladak, v naših srcih pa nemrljiv spomin!

BEGUNCI.

Gredo možje, žené gredo
in bele cule v rokah neso;
in starci spešijo korak,
otrok jih spremlja jok grenak;
za njimi vojne divji val,
pred njimi pot v neznano dalj.
Kam pot drži?... Kje varen kot,
kot dom nam nudil ga povsod?
»Med brate gre vam težka pot,
kjer vam odpro srce, roké
in src vam zljajšajo gorjé.
Privedem tudi vas nazaj,
žal, morda v opuščen kraj;
a ljubav, delo, trdna dlan
spet raj pričara v rojstni stan.«
Gredo žené, možje gredo
in bele cule v rokah neso;
jim v srcih tesnih bridka žal,
pred njimi pot v neznano dalj...

Andrej Rapè.

HEJ, SLOVENC!

Oj, Primorje, gruda draga,
lepši svet ni meni znan;
ve gorice, morje krasno —
last je tvoja to, Slovan!

Kdo zasadil je te šume,
kdo brodaril prvi tod,
kdo sezidal mesta bela,
kdo bil prvi tu gospod?

Oj, zavedaj se, Slovenec,
da naš Kras zdaj krvavi —
da bodočnost nam zasije,
da dočakaš lepših dni!

Hinko Medič.

ODLIKOVAN SLOVENSKEGA UČITELJ.

Tovariš Josip Prijatelj, c. kr. učitelj v Gorici, nam piše z italijanskega bojišča z dne 22. avgusta: »Evo me zopet po dolgem času. Prebil sem med tem že precej — smo v vojni. Vendar so pa kranjske buče trše kot granate. Granate se razbijejo, naše glave so pa še vedno cele. — Učiteljev je povsod dovolj; danes sem dobil nekega tovariša s Kranjskega v godbi. — Odlikoval se je mladi tovariš Dragotin Bratuž iz Divače. S par možmi je pri Poljaku (Polazzo) zadržal in potem zapodil dva laška bataljona. Dobil je veliko srebrno svetinjo za hrabrost... Vsem znancem srčne pozdrave!« — Učitelju - junaku iskreno čestitamo!

USODA UČITELJEV V VOJNI.

Českich učiteljev s Češkega in Moravskega je padlo izza zadnjega izkaza 247, ranjenih pa je bilo 628. — Nemških

učiteljev s Češkega je padlo 220, ranjenih je bilo 445. — Z Nižje Avstrijskega je padlo doslej 100 učiteljev, ranjenih 354, ujetih 93. — Z Gorenje Avstrijskega je padlo 25 učiteljev, ranjenih 76, ujetih 12. — Štajerskih učiteljev je padlo 23, ranjenih 53. — Od 1850 sleških učiteljev jih je pod orožjem 915. — Berlinskih učiteljev je bilo do konca julija pod zastavami 1596, padlo jih je 89, ranjenih 181, od teh 18 že drugič, 1 pa že tretjič. — Nemški listi poročajo, da služi v nemški armadi 54.518 učiteljev, to je 34:4% vsega učiteljstva. Za častnike je bilo povišanih 2781 učiteljev.

ZAPOSLENJE VOJNIH POŠKODOVANECV.

Vlada je izdala okrožnico na vse industrijske in gospodarske zveze ter na delavske organizacije zaradi ureditve, kako bi se vojni invalidi spravili v pridobitne službe. V to svrhu se je ustanovila uradna organizacija v obliki uradnih deželnih mest za posredovanje dela za vojne invalide, in obenem se je ukrenilo, da se v vseh kraljevinah in deželah sestavi kuratoriji, ki bodo tesno zvezani z deželnimi mesti ter obstajali iz vseh interesiranih krogov. Da dobe vojni invalidi primerne posle, je treba sodelovanja vseh gospodarskih krogov. Zaradi tega se vsi krogi prebivalstva nujno opozarjajo, da podpirajo državo v tem oziru ter pridržijo delavska mesta vojnim poškodovancem, ki morejo opravljati dotično delo. V prvi vrsti je to mogoče storiti industriji, kjer se v obširnih in različnih obratih vojni poškodovanci najlažje porablajo.

PROSTOVOLNI PREDČASNI NASTOP VOJAŠKE SLUŽBE BIVŠIH ČASTNIKOV IN ČASTNIŠKIH ASPIRANTOV VOJAŠKEGA STANU V SVRHO OBISKOVANJA IZURJEVALNIH TEČAJEV ZA PEHOTO.

Povodom vpoklica črnovojnikov, rojenih v letih 1865. do 1872., oziroma do 1874., v vojaško službovanje, ki se ima svoječasno izvršiti, bo nastopilo vojaško službo tudi večje število bivših častnikov in častniških aspirantov vojaškega stanu, ki bodo dobili glasom v mesecu juniju t. l. razglašeni določb šaržo, ki so jo nosili nazadnje, častniški aspiranti pa šaržo poročnika v črni vojski. Da se te nekdanje častnike (častniške aspirante) seznanji z izpremembami reglementa in predpisov, uvedenimi od časa njihovega zadnjega vojaškega službovanja, in da se jih za službo pri pehotnih četah praktično izšola, tako da se jih lahko z uspehom uporablja kot instruktorje pri vojaškem izvežbanju enakovrstnih črnovojnikov, namerava vojaška uprava ustanoviti posebne izurjevalne tečaje, trajajoče štiri tedne, h katerih obiskovanju se bo na njihovo prošnjo dopustilo bivše častnike (častniške aspirante) vojaškega stanu vseh vrst orožja ali čet. Tečaji, ki se bodo vršili skupaj za skupno armado in za c. kr. deželno brambo, se bodo ustanovili po številu prošilcev ali v okrožju vsakega vojaškega poveljstva ali pa za več takih okrožij skupaj. Več je razvidno iz uradnih razglasov.

MOBILIZIRANI TOVARIŠI - NAROČNIKI.

(Dostavki k uvodniku v 7. št., oziroma k članku istega naslova v 10., 12. in 13. št.)

Štajersko.

56. Lichtenwallner Franc, u. Leitersberg-Kerčevina († 23. avgusta 1915 v Lipnici).

Primorsko.

66. Benko Ivan, u. v. Štomaž pri Sezani.

ad 6. Bravničar Alojzij, u. Stržišče (ni padel na južnem bojišču, ampak je v italijanskem ujetništvu).

Po tej izpopolnitvi je torej danes naših naročnikov-vojakov:

s Kranjskega	57
s Štajerskega	56
s Primorskega	66
s Koroškega	1

skupno število 180

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ«.

Zbirka nadučitelja A. Šesta v Cerknici 4 K 47 vin.; zbirka učencev obrtne šole 71 K 57 vin.; zbirka ljudskih šol v Radovljiskem okraju 7 K 62 vin.; vadniški učitelj Ivan Krulec v Ljubljani 10 K; darilo učencev v Logatcu 6 K 55 vin.; zbirka privatnega ženskega učiteljišča pri Uršulinkah v Ljubljani 32 K; zbirka učencev pri Sv. Duhu 2 K; nadučitelj Peter Repič na Uncu nagrado za delo popisovanja zalog 6 K; darilo šolskih otrok iz Palčja 1 K 18 vin.; darilo šolskih otrok iz Podgrada 1 K 8 vin.; zbirka šol v Postojnskem okraju 131 K 51 vin.; zbirka šolske mladine v Ljubljani 299 K 9 vin.; zbirka deške šole v Marijanišču 8 K 50 vin.; zbirka šolskih otrok na Uncu 1 K 20 vin.; dekliška šola v Kamniku 9 K 10 vin.; zbirka šolskih otrok iz Loža 7 K; isto iz Kuteževa 10 K 60 vin.; otroška predstava v Spodnji Šiški 12 K; zbirka rudniške ljudske šole v Idriji 8 K 56 vin.; zbirka ljudskih šol v Radovljiskem okraju 36 K 59 vin.; darilo šolskih otrok v Postojni 1 K 60 vin.; zbirka ljudskih šol v Krškem okraju 171 K 23 vin.; učence Mici Dvoraškova, Romana Fleischmanova, Ivica Gabrščkova, Marija Ganglova, Mimica Korenova, Cveta Morelova in Pepca Šturmova nabrale na svetičnem dnevu v Metliki 82 K 36 vin.; učiteljica Mimi Pezdirjeva nabrala za ranjene in bolne vojake na Rakovniku 91 K 44 vin. in več blaga; v proslavo 85letnice Njega Veličanstva se je nabralo med učiteljstvom slovenske ljudske šole v Rojani 15 K, ki se uporabijo za nakup platna in tkanine za prevleko blazin ranjenecem; Mirko Klanjšek, učitelj v Mavražu v Istri, 2 K; učiteljica Avgusta Matanovičeva v Ljubljani 5 K; učiteljice zavoda za domačo obrt v Idriji nabrale za 15 K 86 vin. cigaret, za 1 K 10 vin. tobaka, za 5 K papirja in 138 K 90 vin. gotovine, skupaj 160 K 86 vin.; otroška predstava v Črnučah 14 K 30 vin.; učiteljica Tonica Kračmanova in Zinka Fabjanova v Št. Lenartu pri Laškem trgu 4 K; šolski otroci v Rodiku 3 K 49 vin.; v spomin pokojnega sina učitelja Josipa Mahorčiča darovali njegovi starši 10 K; skupaj 1227 K 90 vin.

V zadnji številki izkazanih K 30.194:16
Danes izkazanih K 1.227:90

Doslej nabranih K 31.422:06

Prosimo nadaljnjih obvestil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

Letno poročilo o stanju ljudskošolskega šolstva na Kranjskem koncem leta 1914.

Ker se letos ne izda tiskano letno poročilo, ki so ga po navadi dobila šolska vodstva, naj navedemo tu najvažnejše statistične podatke o stanju ljudskega šolstva na Kranjskem v l. 1914.

I. Šol je bilo: A. Javnih: 1. meščanskih 2, 1 s slov. (Postojna) in 1 z nemškimi (Krško) učnim jezikom. 2. ljudskih šol: enorazrednih 172, dvorazrednih 121, trirazrednih 49, štirirazrednih 47, petrazrednih 23, šestrazrednih 14, in osemrazrednih 6, skupaj 432. Med temi je 20 šol za silo, 4 ekspozitive in 17 ekskurendnih šol. Izmed vseh javnih ljudskih šol je bilo 18 samo deških, 14 samo dekliških in 400 mešanih; glede učnega jezika pa: 391 slo-

venskih, 30 nemških, 9 utrakvističnih in 2, v katerih se je poučevalo slovenske in nemške otroke v posebnih oddelkih. B. Privatnih: 1. s pravico javnosti: a) 4 meščanske za deklice, in sicer 1 slovenska, 1 nemška in 2 utrakvistični; b) ljudskih šol: enorazrednih 4, dvorazrednih 2, trirazredna 1, štirirazrednih 5, petrazrednih 6, sedemrazredna 1, osemrazrednih 4, skupaj 23, in sicer: 3 deške, 11 dekliških in 9 mešanih; po učnem jeziku pa: 9 slovenskih, 11 nemških in 3 utrakvistične. 2. brez pravice javnosti: ljudskih šol: enorazredni 2, dvorazredna 1, skupaj 3, in sicer vse tri mešane in z nemškim učnim jezikom.

II. Število otrok: 1. šoloobveznih: dečkov 48.589, deklic 48.215, skupaj 96.804. 2. Šoloobiskujočih: dečkov 45.042, deklic 43.426, skupaj 88.468. Opomba: Med šoloobiskujočimi tu niso vštetni oni, ki so obiskovali srednje šole in razne druge zavode. Javne meščanske šole je obiskovalo: 114 dečkov in 35 deklic, skupaj 149.

III. Število učiteljstva na javnih šolah: Na meščanskih šolah 8 moških in 1 ženska, skupaj 9. Na ljudskih šolah 435 moških in 643 ženskih, skupaj 1078. Veroučiteljev je bilo: 7 s plačo (odšteti v statusu ljudskega učiteljstva), 2 z remunercijami in 418 nastavljenih od cerkvene oblasti. Učiteljic za ženska ročna dela je bilo 34. Na privatnih šolah je bilo 38 moških in 121 ženskih, skupaj 159 učnih oseb. V primeri z letom 1913, je število šol naraslo za 3. Enorazrednih ljudskih šol je bilo 5 manj, kot leta 1913., več pa 2 dvorazredni, 2 štirirazredni in 3 šestrazredne. Šoloobveznih otrok je bilo leta 1914.: 141 dečkov in 303 deklice, skupaj 444 manj kot leta 1913., šoloobiskujočih pa: 340 dečkov manj in 241 deklic več kot leta 1913. Učiteljstva je bilo leta 1914.: 82 učiteljev in 30 učiteljic, skupaj 112 manj kot leta 1913. Temu so krive izredne razmere, ker je moralo mnogo učiteljev v vojake in so se mnogi razredi opustili, oziroma se je po dva ali več razredov združilo v en razred s poukom po oddelkih.

Srednješolske vesti.

Vpokojeni učitelji in ravnatelji, duhovniki, kakor tudi v praktičnih poklicih, zlasti na polju kemije, matematike in geometrije izkušeni veščaki se vabijo, da se javijo kar najhitreje glede na zaradi izrednih razmer nastalo pomanjkanje učiteljev za eventualno supletorično uporabo za bodoče šolsko leto 1915./16. pri c. kr. deželnem šolskem svetu pisмено ali ustno ter navedejo stroko, oziroma stroke, v katerih bi poučevali na kaki srednji šoli v deželi. Prizna se jim za pomožno uporabo zakonita supletska remuneracija. Natančnejša pojasnila se zve na c. kr. deželnem šolskem svetu v Ljubljani.

C. kr. slovenska državna gimnazija v Gorici. Nekateri učenci še niso vprašali po letnih izpričevalih. Opozarjajo se ponovno, da se dobijo izpričevala v Ljubljani, Dunajska cesta 38. Prinesti je s seboj ali pa poslati kolek za 30 vin. in znamko za pošiljatev po pošti. O pričetku prihodnjega šolskega leta bodo starši pravčasno obveščeni po časopisju.

Izvestje II. državne gimnazije v Ljubljani o šolskem letu 1914./15. Ravno kar izdano izvestje II. državne gimnazije vsebuje obširen referat »Naš zavod v vojnem letu 1914./15.« iz pera ravnatelja Štritoja in običajna pregledna šolska poročila. Število dijakov koncem šolskega leta 1914./15. je znašalo na tem zavodu 319, nekoliko manj kakor lansko leto (390). Po mater. so bili skoraj vsi Slovenci (313), 4 Hrvati, 2 Čehi. Na zavodu je bilo nameščenih 26 profesorjev in supletov, ki pa niso vsi poučevali. Sedem profesorjev se je nahajalo n. pr. deloma že celo leto v vojaški službi. Tudi izmed dijakov jih je odšlo lepo število na bojišča — 34, in trije med njimi (petošolec Ivan Štehl ter maturanta Viktor Lavrenčak in Karel Petavs) so že umrli junaške smrti za domovino. — Zavod se je med letom z veliko vnmom vdeleževal raznih patriotskih akcij. — O začetku novega šolskega leta ravnateljstvo ne more ničesar natančnejšega naznaniti.

Izpitni zrelosti za kandidatnje c. kr. ženskega izobraževališča v Gorici. Deželni šolski svet goriško-gradiščanski je z odlokom z dne 10. pret. m. odredil, da se bodo izpitni zrelosti vršili v drugi polovici meseca septembra t. l. Ako zaradi vojnih dogodkov to ne bi bilo mogoče v Gorici, se določi kako drugo mesto na Primorskem. — Vadniškimi učencem in učenkam kakor tudi gojenkam prvih treh letnikov se pošljejo izpričevala v prvi

polovici prihodnjega meseca. V to svrhu naj pošljejo ravnateljstvu v Krškem s 35 h frankirane kuverte s svojim točnim naslovom; učiteljske kandidatnje naj priložijo še kolek 30 h.

Osebnosti. Profesor na drugi državni gimnaziji v Ljubljani dr. Ivan Lokar je premeščen na višjo realko v Idriji, profesor na višji realki v Idriji dr. Matej Potočnik je prideljen za šolsko leto 1915/16 v službovanje državni gimnaziji v Kranju. — V deveti činovni razred je pomaknjen učitelj na državni obrtni šoli v Ljubljani Josip Tratnik.

Ljubljanske srednje šole. Med poklicanimi faktorji se vrše pogajanja o možnosti otvoritve ljubljanskih srednjih šol. To vprašanje dosedaj še ni rešeno. Verjetno je, da bo realka pričela vsaj v višjih razredih pravočasno s poukom, ali pa tudi gimnazije in učiteljišče, je še dvomljivo.

Odprava nekaterih gimnazij v Bosni in Hercegovini. Svoječasna vest, da v Bosni in Hercegovini znižajo število gimnazij, se sedaj potrjuje; ostali bosta le dve gimnaziji: v Sarajevu in Mostaru.

Policijski stražnik napravil gimnazijsko zrelostno izkušnjo. Dunajski policijski stražnik Kohl se je privatno pripravil, da napravi gimnazijsko zrelostno izkušnjo. Zadnje mesece je preživel na bojišču kot ognjičar. Sedaj je dobil kratak dopust. Došel je na Dunaj in napravil iz izvrstnim uspehom gimnazijsko zrelostno izkušnjo.

Kranjske vesti.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Ker je odšel v vojno službo nadučitelj Fran Štular iz Vavtevasi, vodi šolo tam interimiistično učiteljica Marija Smolnikova. — Začasno vodstvo ljudske šole v Podbrezju je poverjeno učiteljici Antoniji Stancarjevi, ker je pozvan pod orožje nadučitelj Anton Lovše. — Učiteljski kandidatini Irmi Groharjevi je dovoljena brezplačna šolska praksa na ljudski šoli v Zagorju. — Učiteljica Albertina Vajdičeva je imenovana za začasno voditeljico ljudske šole v Hrušici, ker je nadučitelj Ivan Lokar premeščen v Horjul. Nadučitelj Ivan Golob z Rake je odšel k vojakom. Šolo tam vodi učiteljica Terezija Peršičeva. Učitelj Fran Zalar je odšel v vojno, zato je imenovana za suplentino na enorazrednici pri Sv. Trojici, kjer je službovala izprašana učiteljska kandidatinja Josipina Korbarjeva.

—r— **Patriotsko nabiranje kovin v vojne svrhe.** Mestni magistrat v Ljubljani je prejel od c. in kr. vojnega ministrstva sledeči dopis: Zbiralnica patriotskega nabiranja kovin v vojne svrhe so predložile poročila o kovinskih zbirkah, ki jih je izročila mestna občina ljubljanska. C. in kr. vojno ministrstvo (oddelek za nabiranje kovin) potrjuje torej, da je sprejelo z dopisom št. 8889 označenih petero pošiljatev ter jemlje vsebino predložene poročila z zanimanjem na znanje. Mestnemu magistratu, prebivalcem mesta Ljubljane, **zlasti šolskim uradom, učiteljem in šolarjem** se izreka najtoplejša zahvala in posebno priznanje za požrtvovalno zanimanje, ki so ga pokazale ob nabiranju kovin. V Ljubljani doseženi uspeh se mora označiti kot prav izredno razveseljiv, ter ustrezajo doposlano dragocene kovine zbiralnemu namenu v najvišji meri. Naj bo vsem udeležencem, darovalcem in zbiralcem zavest, da so v tem važnem času pripomogli k obrambi domovine, v visoko trajno zadoščenje. — Predsednik osrednjega vodstva patriotske zbiralnice kovin v vojne svrhe: Kiss l. r., gm.

—r— **Prepoved fotografiranja na Kranjskem.** Kakor so po naredbi ministrstva za notranje stvari in justičnega ministrstva z dne 25. julija 1914, drž. zak. št. 165, prepovedane objave v časopisju o načrtu in smeri vojaških operacij naših čet, dalje o njih premikanju, moči in kraju, kjer so postavljene, ali o leži in stanju utrdb, ravno tako je v zmislu te prepovedi najstrožje prepovedano fotografiranje transportov čet in njih taborišč, dalje transportov ranjencev in utrdbenih naprav. Paziti je treba najstrožje na table, postavljene v bližini utrdb, taborišč itd., s katerimi se prepoveduje fotografiranje in približanje, in se brezpogojno pokoriti klicom in ukazom straž in žandarmerijskih patrolj.

—r— **Umrla je** dne 26. pret. m. gospa Marija Zamánova, rojena Poklajeva, soproga tovariša Franca Zamána, nadučitelja v Hrenovcih pri Postojni, v 61. letu skrbi in dela polnega življenja. Bila je vrla slovenska žena plemenitega srca, polnega ljubezni in zvestobe do svojcev. Bodi ji blag spomin! Cenjeni rodovini naše iskreno sožalje!

—r— **Vodstvo zasilne rezervne bolnice št. 2 v Ljubljani** izreka najtoplejo zahvalo zlasti tovarišicam Jerici Zemljarnovi kot voditeljici bolniške kuhinje ter Mariji Mehletovi in Viti Zupančičevi. Previsoko ceni zavod njih človekoljubno delovanje, zato se jim najpresrčneje zahvaljuje za ogromno delo, ki so ga brezplačno izvrševale v korist hvaležnim ranjencem.

—r— **Izkaz daril, ki so došla od 1. do 30. junija t. l. nabitralnici daril v naturalijah na c. kr. deželno vlado v Ljubljani.** Darovali so iz Ljubljane: Mestni dekliški licej 16 srajc, 18 spodnjih hlač, 1 šal, par dokolenic, 7 parov nogavic, 3 žepne robce, 1 prevleko za blazino, 1 zavoj pisemskega papirja, dalje 19 že nošenih srajc in 20 ravno takih hlač; vodstvo dekliške ljudske šole v Spodnji Šiški 19 srajc, 14 spodnjih hlač, 13 parov nogavic; žensko učiteljišče v Ljubljani 22 parov nogavic, 80 parov črevljaric, 294 žepnih robcev; vodstvo slovenske mestne dekliške ljudske šole v Ljubljani 19 parov nogavic, 22 parov črevljaric, 36 žepnih robcev; dekliška šola v Lichtenurničnem zavodu 73 parov nogavic, 5 parov črevljaric, 29 žepnih robcev, 131 brisač; vodstvo mestne nemške dekliške ljudske šole 6 parov črevljaric, 12 parov nogavic, 12 žepnih robcev, 2 blazini in 6 prevlek za blazine. — Izven Ljubljane: Šolska vodstva: Gorice pri Kranju 16 parov nogavic; Cerklje, okraj Krško, 70 parov črevljaric, 52 žepnih robcev; Predoslje pri Kranju 1 par zapestnic, 3 žepne robce; Leskovec pri Krškem 24 spodnjih hlač, 103 pare črevljaric; Žabnica pri Škofji Loki 4 spodnje hlače, 12 parov nogavic, 3 žepne robce, 2 brisači, 1 šivalno garnituro, 2 zavoja pisemskega papirja, 9 starih srajc, 100 cigaret; dekliška ljudska šola v Kamniku 187 parov črevljaric; Št. Rupert 56 parov črevljaric, 1 par črevljev; Šmartno pod Šmarno goro 2 para črevljaric, 15 parov nogavic; Sv. Trojica, okraj Kamnik, 16 parov nogavic; Velike Lašče 108 parov črevljaric, 107 žepnih robcev, 56 brisač; dekliška ljudska šola v Kočevju 18 parov nogavic; Šmartno pri Kranju 20 parov črevljaric; Spodnja Nemška Loka 16 parov črevljaric, 40 žepnih robcev, 26 brisač; ravnateljstvo deške meščanske šole v Krškem 72 srajc, 72 spodnjih hlač, 102 žepna robca; c. kr. dekliška rudarska ljudska šola v Idriji 12 srajc, 128 parov črevljaric, 120 parov žepnih robcev, 20 brisač, 2 rjuhi; Ida Posega, učiteljica, poslila 3 velike steklenice kisle vode, 200 cigaret, 14 raznih krp, 1 brisalko in šop obvez. — Darovali so dalje iz Ljubljane: Notranja šola pri uršulinkah 10 srajc, 45 parov nogavic; uršulinska dekliška meščanska šola v Ljubljani 6 srajc, 27 parov nogavic, 12 robcev; dekliška šola v zavodu Lichtenurn 52 parov nogavic; zasebno učiteljišče pri uršulinkah 6 srajc, 8 parov nogavic, 17 črevljaric, 24 robcev, 2 blazini in 2 prevleki za blazine; dekliški licej v Ljubljani 2 srajci, 1 opasnico, 5 spodnjih hlač, 1 snežno kapo, 1 šal, 1 par polrokavic, 4 pare zapestnikov, 3 pare dokolenic, 33 parov nogavic, 1 par ušesnikov, 96 robcev, 1 rjuho, po en zavoj vate in ovojev, 4 prevlake za blazine, 9 parov copat, 9 zavojev pisemskega papirja, 1 zavoj pisalnega papirja; nemška mestna dekliška šola v Ljubljani: 3 spodnje hlače, 18 parov nogavic, 7 črevljaric, 24 robcev, 2 zavoja vate, 1 blazino, 3 prevleke za blazine. — Zunaj Ljubljane: nemška zasebna ljudska šola v Domžalah 100 robcev; šolsko vodstvo Zagorje ob Savi 24 spodnjih hlač; nemška zasebna ljudska šola v Vevčah 30 parov nogavic; dekliška rudniška ljudska šola v Idriji 12 srajc, 1 volneno jopico in 12 robcev; učiteljica Avgusta Matanovičeva v Ljubljani 400 cigaret.

—r— **Mestni dekliški licej v Ljubljani** otvorijo dne 1. oktobra, isti dan tudi trgovski tečaj.

—r— **Oklic: Spominjajte se naših vojnih invalidov!** Našim vojnim invalidom, ki se vračajo zopet domov, nismo dolžni samo največjega spoštovanja in občudovanja, temveč moramo skrbeti tudi za njih bodočnost in storiti vse, kar je v naši moči, da se jih vpelje zopet v urejeno pridobitno življenje. Vsled tega je ministrstvo za notranje zadeve kakor po drugih kronovinah tako tudi na Kranjskem ustanovilo »Deželno komisijo za oskrbo vračajočih se vojnih invalidov«.

Mnogoterna in obsežna je naloga te komisije: Ortopedično specialno zdravljenje; preskrba umetnih udov; šolanje nosilcev protez; zagotovitev sprejema in zdravljenje v zdraviliščih, letoviščih in domovih za bolne na pljučih, končno posredovanje dela. Sestava deželne komisije iz zastopnikov političnega deželnega oblastva, vojaške uprave, avtonomne de-

želne uprave, deželnega stolnega mesta Ljubljane, deželnega in gospenjega pomožnega društva »Rdečega križa«, zavodov za socialno zavarovanje, javnih in zasebnih korporacij, kakor tudi iz raznih drugih strokovnjakov daje najboljšo jamstvo za to, da se posreči to eminentno socialno-gospodarsko podjetje. Izpeljava nalog, izročeni deželni komisiji, je pa združena z velikimi stroški. — Nameravani uspeh se more doseči le tedaj v polni meri, če se tudi tukaj postavi že tolikokrat izkazana požrtvovalnost posameznih prebivalcev dežele v službo tega plemenitega dela. Vsi plemenito misleči Kranjci se torej naprošajo, da to od deželne komisije že započeto akcijo po svojih močeh podpirajo. Vsako darilo, in naj se zdi še tako majhno, podpira delovanje deželne komisije in tvori dejanje hvalečnosti do naših hrabrih bojevnikov. Daria se sprejemajo: 1. pri ravnateljstvu pomožnih uradov c. kr. deželne vlade, 2. pri vseh c. kr. okrajnih glavarstvih in 3. pri vseh časopisih. — Predsednik deželne komisije za oskrbo vračajočih se vojnih invalidov na Kranjskem: Teodor baron Schwarz, c. kr. deželni predsednik.

—r— **Ob osemdesetletnici tovariša Janeza Sajeta** piše »Slovenski Narod«: »Osemdesetletnico svoje starosti je obhajal te dni gospod Ivan Sajet, nadučitelj v pokoju v Št. Jerneju na Dolenjskem. Jubilar je opravil težavno učiteljsko službo celih 47 let v raznih krajih, večinoma pa v sedanjem svojem bivališču. Z izredno marljivostjo in štedljivostjo si je postavil v lepi dolenski vasi lično hišo, svoje otroke je vzgojil skrbno, narava pa ga je obdarila z nenavadno trdnim zdravjem in s čilim duhom. Vzlac visoki starosti hodi gospod Ivan Sajet pokonci, kakor pred petdesetimi leti, s humorjem pripoveduje poslušalcem neštivilne zanimive dogodilje, ki jih je doživel v službovanju, ali pa po mnogoštevilnih potovanjih, pred katerimi se ni strašil tudi ne v poznih letih. Mnogoštevilnim gratulantom, ki se spominjajo častitljivega starčka ob njegovi izvanredni slavnosti, se pridružujemo tudi mi, želeč mu, da naj bi ukačal še mnogo let zadovoljen, zdrav in vesel! — M. P.«

—r— **Izpraševalna komisija za ljudske in meščanske šole.** Dvorni svetnik in deželni šolski nadzornik Fran Levec je odvezan funkcije ravnatelja c. kr. izpraševalne komisije za ljudske in meščanske šole; za ravnatelja te komisije je imenovan deželni šolski nadzornik dr. Janko Bezjak.

Štajerske vesti.

FRANC LICHTENWALLNER.

Došla nam je pretresljiva vest, da se je v Lipnici na Štajerskem v duševni omotici ustrelil tovariš Franc Lichtenwallner, učitelj v Leitersbergu-Krčevini pri Mariboru. — Že od lanskega leta, ko so po mariborskem okr. glavarstvu na neutemeljene obdolžitve in denunciacije zapirali Slovence, je bil tovariš Livhtenwallner živčno silno razburljiv. V poslednjem času je ta živčna bolezen dospela do viška ter je provzročila to prežalostno katastrofo; eden najsimpatičnejših, inteligentnih, značajnih štajerskih slovenskih učiteljev je padel kot žrtev hudobije!... Kdo nam nadomesti vrlega, zvestega tovariša in izbornega, neumorno delujočega slovenskega učitelja?... Rajnik je bil rojen leta 1869. v Sevnici, učiteljišče je dovršil leta 1888., definitivno je bil nameščen leta 1891. V slovenskih učiteljskih in neučiteljskih krogih je užival splošne simpatije. O ljubem, nepozabnem tovarišu upamo pričeti daljši nekrolog. — Bodi mu lahka slovenska zemlja, ki jo je ljubil od vsega srca! Blag mu spomin!

—š— **V Wagni** pri Lipnici na Štajerskem je bil graški namestnik Clary kot hišni gospodar na obiskih. To najmlajše mesto v Avstriji upravlja namreč štajersko namestništvo. Mesto je prav modereno zgrajeno, ima svojo cerkev, šolo, električno razsvetljavo, sploh vse, kar si more begunec želeči. Poljski otroci so namestniku na čast priredili lepo veselico, pri kateri so peli, telovadili, deklamirali, predstavljali majhne prizore itd. Mesto je štelo največ 16.000 prebivalcev; sedaj jih je ostalo le še nekaj tisoč, ki se pa tudi od dne do dne bolj krčijo.

—g— **Učitelji - begunci tolminskega politiškega okraja** pišejo: Zapustili smo svoje domove ter se podali v tujino, nevedoč kam. V naglici smo spravili nekaj obleke in perila, vtaknili v svoj in svojcev nahrbtnike ter bežali pred sovraž-

nikom. Težka je bila ločitev, a še težja je bila skrb, kako bo mogoče izhajati v času neznesne dragine v tujini z borno plačo. Trpeli smo in trpimo telesno in duševno. Pred seboj vidimo črno prihodnost. Kranjskemu deželnemu odboru se je omečilo srce; priskočil je na pomoč učiteljstvu, ne oziraje se pri tem na politiško mišljenje, s 25% doklado. Tovarišem privoščimo iz srca! Kaj pa z nami? Zima se približuje, mi brez sredstev, mi in naša deca brez zimskega perila, obleke in odeje! Ali so zakrknila srca našemu okrajnemu šolskemu svetu in našemu deželnemu odboru? Ne verjamemo, zato pa kličemo pred obupom: Pomagajte nam!

—š— **Draginjske doklade za štajersko učiteljstvo.** Deželni odbor štajerski je dovolil učiteljstvu skupno 300.000 kron draginjske doklade, ki jo bo izplačal nenkrat v celem znesku in razdeli tako: Oženjeni učitelji, ki niso pri vojakih, dobe 120 K; oženjeni, ki so pri vojakih, 200 K; neoženjeni, ki niso pri vojakih, 50 K; učiteljice dobe 50 K; suplentinje 50 K; učiteljice ročnih del 40 K; učitelji v pokoju (oženjeni) 100 K; učitelji v pokoju (ne-oženjeni) 50 K; vdove, ki imajo pod 800 kron pokojnine, 50 K, vdove, ki imajo pokojnino pod 700 K, dobe toliko, da dosežejo pokojnino 700 K. — Varčnemu gospodarstvu štajerskega deželnega odbora se je posrečilo prihraniti to malo, a vendar jako potrebno podporo za učiteljstvo.

—š— **Iz Slivnice pri Mariboru** nam poročajo: Občinski odbor je imenoval povodno 40letnice učiteljevanja slivniškega nadučitelja tovariša Karla Pestevška za častnega občana. Čestitamo!

—š— **Ureditev nemško-slovenskih odnosov na Štajerskem.** Mariborska »Straža« ve povedati, da se bavijo ugledni nemško-nacionalni krogi v Gradcu z mislijo, kako za stalno urediti narodno-politiške odnose na Štajerskem.

—š— **Padel na bojnem polju.** Iz Ptujja poročajo: Padel je na bojišču učitelj na nemški šoli na Bregu Maks Flek. Bil je doma iz Sevnice. Blag mu spomin!

—š— **Od mrtvih vstal.** V »Slovenskem Narodu« čitamo: »Od mrtvih je vstal učitelj Krotký iz Poljčan na Štajerskem. — Uradno se je javilo, da je dne 9. septembra utonil v Drini, te dni pa se je oglašil iz Proseka pri Trstu, kjer služi pri vojakih. Zakaj se Krotký svojim Poljčancem ni medtem prav nič oglašil, ne vemo.«

—š— **Mariborske šole.** V Mariboru bodo vojaki, kakor nam zazdaj poročajo, zapustili poslopja mestnih ljudskih in meščanskih šol ter knezoškofijske bogoslovnice. — Mariborske srednje šole so še vedno oddane v vojaške namene, zato se pouk skoro gotovo ne bo začel ob normalnem času. Za osmošolce c. kr. gimnazije pa bo na vsak način preskrbljeno, da kmalu začnejo šolsko leto.

—š— **Učiteljski naraščaj na Štajerskem.** Štajerski deželni šolski svet je izdelal seznam učiteljskega naraščaja na Štajerskem, iz katerega je razvidno, da je napravilo vojnega šolskega leta 1914/15 zrelostni izpit na moškem učiteljišču v Mariboru 39 gojencev, na deželnem ženskem učiteljišču v Mariboru 29 gojenk in na samostanskem učiteljišču v Mariboru 20 gojenk; na moškem učiteljišču v Gradcu je napravilo zrelostni izpit 33 gojencev in na treh ženskih učiteljiščih skupno 92 gojenk.

—š— **Tovariš Fran Voglar** iz Celja, sedaj rez. praporščak 87. pešpolka (vojna pošta št. 73), pozdravlja vse tovariše in tovariše s poročilom, da se vrlo dobro počuti v strelskem jarku. — Naj bi se vrli tovariši in bojevniki vrnili zdravi in čil v domovino. —t—

—š— **Lehen pri Ribnici.** Mali šolarčki kaj marljivo prinašajo učiteljici razne milodare za naše vojake, osobito za vojaške bolnice. Skrb za vojake, ki jo imajo ti malčki, je nepopisna. Kakor mravlje prilezejo dan za dnevom s kakim milodarom do šole, eden prinese gobe, ki jih je med potjo nabral, drugi črnice, tretji zopet nese pod pazduho velik šopek kakega zdravilnega zelca — vse za vojake, kar mali šolarček učiteljici še posebno poudarja. Rekli bodo lahko, da so tudi oni kot še mali sodržavljani naše lepe Avstrije sodelovali do zmage in se žrtvovali za svojo milo domovino. Kot odrasli se bodo kaj radi spomnili na mlada leta, pa bodo tudi tembolj znali ljubiti in ceniti svojo domovino. Tako so nabrali, posušili in seveda tudi že odposlali v skupni teži 10 in pol kilograma raznih zdravilnih zelišč, kakor arniko, rman, bezeg, pelin, slez, kamilce, lipovo cvetje, črnice, pa tudi suhe gobe. Pred kratkim pa so odposlali sočivja za kako vojaško bolnico na okrajni šolski svet v Maribor v teži 18 in pol kilograma, in sicer tikve,

kumare, novi krompir, nqvi čebul in česnik, stročni fižol in velik jerbass poln lepe solate. Ko so bile dozorele črnice, so namesto domače naloge nabrali čez nedeljo črnic, iz katerih se je pripravljaj sok. Sedaj se že pripravljajo za nabiranje bezgovih jagod, iz katerih se bo napravil tudi sok.

Goriške vesti.

—g— **Učiteljem in učiteljicam goriškega okraja** naznanja Posredovalnica za goriške begunce v Ljubljani, da se je ta informirala glede nakazila učiteljskih plač na pristojnem mestu, kjer se ji je zagotovilo, da se bodo vse plače za nadaljne mesece nakazale in izplačale v kratkem času.

—g— **Poziv duhovnikom, učiteljem in učiteljicam ročnih del in vrtnaricam!** Pomožni odbor za begunce z juga (Dunaj, IV., Favoritenstraße 5) želi po svojih močeh podpirati vladno akcijo za organiziranje dušnega pastirstva in šolskega pouka v begunskih naselbinah in koncentracijskih taborih. Zato pozivlja vse duhovnike, učitelje in učiteljice ročnih del in šolske vrtnarice, ki se nahajajo med begunci z juga in bi bili pripravljeni prevzeti med njimi dušno pastirstvo, oziroma šolski pouk, da to naznanijo goriškim beguncem pomožnemu odboru.

—g— **Posredovalnica za goriške begunce v Novem mestu,** podružnica ljubljanske posredovalnice, ki obsega občino Novo mesto, Smihel-Stopiče, Prečno in Št. Peter, ima namen podpirati pribežnike iz vojnega ozemlja goriškega, ki so se naselili v omenjenih občinah, in tako nekoliko razbremeniti ljubljansko posredovalnico. Odbor se obrača s prošnjo na županstva, hranilnice in posojilnice, župne urade in na vsakega imovitejšega posameznika, naj priskočijo na pomoč trpinom, ki so morali zapustiti svoja domovja. Odbor, ki uraduje v hiši svetnikove gospe Staričeve (prej Illovskega hiša nasproti Begmannovi lekarni na Glavnem trgu), sprejema in razdeljuje došle podpore, skrbi, da ostane v imenovanih občinah tudi za begunce dovolj živil, posreduje za službe in ima stanovanja v evidenci (zato naj se vsi, ki hočejo kako službo sprejeti ali oddati in ki imajo stanovanja, obrnejo z natančnimi podatki na odbor). Občine so naprošene, da dopoljejo posredovalnici natančen seznam begunccev na naslov: Posredovalnica za goriške begunce v Novem mestu št. 100.

—g— **Neodrešeni učitelji.** Iz Gorice poročajo: V imenu krajnega šolskega sveta je pozval vladni komisar pobegle učitelje Maksa Bonomi, Ivana Tomasini, Hermana Treleani in Severina Galas, da pridejo v predsedstveno pisarno krajnega šolskega sveta dne 24. pret. m. k vršiči se disciplinarni obravnavi, v nasprotnem slučaju se jih pa takoj odpusti. Seveda pozvanih ni bilo, za to so iz službe odpuščeni.

—g— **Oglasil se je!** Razglašeno je bilo, da je učitelj Alojzij Brovničar iz Tolmina, sin davčnega eksekutorja, mrtev. Zda se je pa oglašil z dopisnico, da je ujetnik v Finalmarina v Genovi.

—g— **Tovariša: Vinko Bandelj,** nadučitelj v Šmartnem pri Brdih, in **Anton Zoržut,** nadučitelj v Medani, so Italijani, ker sta vplivna moža, prav po lepi italijanski navadi, pobasali, ter ju odvedli v ujetništvo. Oba se nahajata v Cremoni.

—g— **Učitelj na meščanski šoli v Gorici,** Enriko Faini, se pozivlja potom javnega razglasa na mestnem uradu, da se predstavi 9. septembra t. l. mestnemu šolskemu svetu, sicer da bo takoj odpuščen iz službe. Značilno za Primorsko, da vsi uradi izdajajo take razglase, ki pa največ, oziroma vedno ostanejo brez uspeha, ker so iskanci v takih krajih, kamor ne prodrejo avstrijski razglasi.

—g— **Šole na Goriškem** so otvorili 1. septembra. Učitelji, ki so bili odsotni z Goriškega, so prišli na svoja mesta povsod sploh, kjer je mogoče, tako na Tolminskem, v goriški okolici, tako na Krasu. Šole so se otvorile redno, in vršil se bo ljudskošolski pouk za fronto nemoteno dalje, ker pač ni nikake nevarnosti, da bi se pomaknil Cadorna kam bolj noter v goriško deželo.

—g— **V italijanskem ujetništvu** se nahaja v družbi več uradnikov in duhovnikov tovariš Vinko Bandelj, nadučitelj v Št. Martinu v Brdih na Goriškem. Piše, da se jim godi razmeroma dobro. Naslov: V. Bandelj, R. Comando Deposito Fantaria 65, Cremona (Lombardia), Italia.

—g— **Vprašanje.** V »Slovenskem Narodu« čitamo: Pred časom je bilo uradno razglašeno, da učitelji goriškega politiškega okraja dobe v kratkem svoje

plače — do danes ni še nič; že dva meseca! Kdaj bo kaj?«

Tržaške vesti.

RAZPIS SLUŽB.

Na tukajšnjih okoličanskih slovenskih ljudskih šolah se odda eno ali več mest učiteljic in eventualno tudi podučiteljic.

Za učiteljice je določena plača letnih 1700 K z največ šestimi kvinkveniji, izmed katerih znašajo prvi trije po 255 K, zadnji trije pa po 340 K; stanarina znaša za predmestje Katinare in Opčine letnih 510 K ter se po izplačilu prve kvinkvenijske doklade zviša na 595 K, po izplačilu druge kvinkvenijske doklade na 680 kron in po izplačilu tretje kvinkvenijske doklade na 765 K; stanarina za druge okoličanske šole znaša v začetku letnih 425 K, po I. kvinkveniju 510 K, po II. kvinkveniju 595 K in po III. kvinkveniju 680 K.

Pribojški, ki jih je sklenil občinski svet v seji dne 28. in 29. julija 1910 in ki so zapopadeni v gori omenjenih plačah in stanarinah, se za sedaj ne vštejejo za pokojnino.

Remuneracija za podučiteljice z usposobljenostnim izpitom znaša letnih 1190 kron, remuneracija za podučiteljice brez usposobljenostnega izpita pa letnih 850 K.

Prošnje za službo, opremljene s kvalifikacijskim izpričevalom, (ki se more dobiti pri šolskih vodstvih ali pri mestnem magistratu), s krstnim listom, z izpričevalom, izdanem po kakem uradnem zdravniku, o zdravi in krepki telesni konstituciji, zlasti pa o zdravih očeh, z zrelostnim izpričevalom in izpričevalom usposobljenosti za splošne ljudske šole in v poučevanju slovenskega jezika, z domovnico in vsemi izpričevali o dosedanjih službah, se imajo vložiti pri tukajšnjem mestnem magistratu do 18. septembra t. l.

Prošnje onih prosilcev, ki se nahajajo v kaki javni službi, morajo biti vložene pri tukajšnjem mestnem magistratu po predpostavljenih jim okrajnih šolskih oblastih.

Trst, 23. avgusta 1915.

Mestni magistrat.

—t— **Slovenska trgovska šola v Trstu** s pravico javnosti (ulica Stadion 21) se otvori redno tudi letos, in sicer 15. t. m.

—t— **Ker se v počitniškem tečaju slovenskega oddelka rojanske šole** izvršuje dela za ranjence, kakor: blazine, krpe za noge, obveze in platnene niti za rane, je slavno občinstvo naprošeno, da po možnosti prispeva s prinašanjem rabljenega čistega platnena in drugega perila. Izrezki volnena, bombažesta in svilenega blaga se pa uporabijo za napolnjevanje blazin. Sprejema se vsak dan (izvzemši nedelje) od 8. do 10. dopoldne v šoli.

—t— **Poklonitev tržaškega slovenstva Nj. Veličanstvu.** Povodom cesarjevega rojstnega dne se je pri ces. namestniku v Trstu oglasila deputacija tržaških Slovencev, ki je zastopala 55 družtev in denarnih zavodov iz mesta in okolice. V imenu deputacije je govoril dr. Josip Wilfan, poudarjajoč slovensko zvestobo in željo po zagotovitvi gospodarskega in duševnega napredka v neoviranem naravnem razvoju v plemenitem, mirnem tekmovalstvu s sodeželani druge narodnosti. Ces. namestnik je nemški odgovoril, zaključil je pa svoj odgovor slovenski: »Tudi slovensko prebivalstvo Trsta, ki se je — hvala njegovi vztrajni delavnosti in neutrudljivosti organizaciji — povzpelo do važnega činitelja v javnem in gospodarskem razvoju mesta, ljudstvo, katerega sinovi se sedaj z junaško hrabrostjo bore za čast in bodočnost Avstrije, v okviru trdno zvezane države, pod modro, očetovsko skrbjo našega premilostnega gospoda in cesarja, deležno onih dobrot, ki jih bo uživala naša preljuba domovina po zmagoslavju dovršeni vojni. V tem smislu Vas pozdravljam še enkrat, gospoda moja, ter se Vam zahvaljujem za izražene dokaze Vašega patriotizma!« — Gospod namestnik se je nato pogovarjal s posameznimi člani odposlanstva o razmerah v družtvih, ki so jih zastopali, in o splošnih željah in potrebah slovenskega prebivalstva ter se končno poslovil od poslanstva za zagotovilo, da bo po svojih najboljših močeh upošteval in pospeševal upravičene želje tržaškega Slovenstva, posebno kar se tiče gospodarskih potreb in pa mladinske vzgoje in oskrbe.

—t— **V korist občinskimi učiteljicam** je odpravil cesarski komisar odredbe, zapopadene v sklepu občinskega sveta z dne 5. novembra 1879, št. 25.877, točki 1. in 4., po kateri smejo ženskem učnemu

osobju na občinskih licejih, na ljudskih in meščanskih šolah, v otroških vrtcih in v rikreatorjih pripadati samo neomožene ženske ali pa vdove brez otrok. Od sedaj naprej morejo biti kot učiteljice na omenjenih zavodih sprejete tudi omožene ženske ali vdove z otroki, in bodo mogle one učiteljice, ki so že sedaj na teh zavodih nastavljeni, tudi nadalje poučevati, četudi se omeže. — Vsekakor pa si morajo učiteljice, ki so v občinski službi ter se hočejo omožiti, priskrbeti prej tozadevno dovoljenje predpostavljene oblasti. Ako bi stopila učiteljica v zakon brez dovoljenja oblasti, bi pomenilo to toliko, kakor da se odpoveduje službi. — Nadaljni podatki bodo objavljeni čim prej.

— **Vpisovanje v šole »Družbe sv. Cirila in Metod«.** Vpisovanje za šolsko leto 1915./16. se vrši: a) na deški in dekliški šoli pri Sv. Jakobu 13., 14. in 15. septembra t. l. od 9. do 11. ure dopoldne v pisarnah šolskega vodstva; b) na deških vzprednicah (I.—V. razred) na Acquedottu 20, dne 13., 14. in 15. septembra t. l. od 2. do 4. ure popoldne v III. nadstropju; c) na dekliški šoli na Acquedottu 20, dne 13., 14. in 15. septembra t. l. od 9. do 11. ure dopoldne v I. nadstropju; — K vpisovanju novih učencev, oziroma učenk je treba privedti otroka in prinesiti s seboj le-te papirje: 1. rojstni list ali izpisek iz rojstne matice anagrafičnega urada, ul. SS. Martiri št. 4, I. 2. izpričevalo o cepljenju kozic; 3. izpričevalo o zdravju oči, izdano leta 1915.; 4. za vpis v višje razrede poleg tega tudi zadnje šolsko naznanilo iz leta 1914./15. — Brez teh papirjev vpis ni mogoč. Za vsakega otroka je treba povedati tudi domovinsko občino. — Dosedanji učenci in učenke teh šol morajo v dneh vpisovanja oddati zadnje šolsko naznanilo v šolski pisarni. — Vse tri šole so osemrazrednice z obilglatnim poukom v nemščini od 3. in z neobilglatnim v laščini od 4. razreda naprej. — Šolsko leto se začne dne 16. septembra 1915.

— **Spomini na tržaško šolstvo.** V »Reichsposti« piše neki namestništveni svetovalec: »Nasilni časi vsemogočnega Raskovicha in dr. Veneziana so ostali v žalostnem spominu. Vsa občinski uslužbenec, ki ni hotel biti irredentist, je moral iti. Star šolski ravnatelj, učen in domoljuben mož, mi je pripovedoval, da je pred kakimi desetimi leti rajnik dr. Venezian v spremstvu bivšega rimskega župana zloglasnega Nathana nadziral tržaške šole, in pri tem je Nathan izjavil, da je popolnoma zadovoljen z napredkom učencev v laški literaturi. — Ob drugi priliki je dr. Venezian obiskal tržaške šole v družbi profesorja dr. Cazarja Lombroso in zgodovinarja Ferrerija. Oba sta pobožno poslušala besede dr. Veneziana, ki jima je razlagal narodne ideje učencev in je slikal tržaško mladino kot zavetišče italijanskih aspiracij. Posebno sta se gosta iz Italije veselila narodnega mišljenja, ki je vladalo na dekliškem liceju v Via Zelice Venezian. Moj izvestitelj mi je povedal, da je bilo takratnemu šolskemu nadzorniku naročeno, da naj ignorira ta nesposodna nadzorovanja, da bi se kje ne zadelo. Tržaška občina je šla še dalje, državne ljudskošolskega zakona kratkoma ni hotela priznati. Vlada pa je vse to mirno gledala zaradi ljubega miru in pa da ne žali občutljivosti sedanjega izdajalca. Zvesti avstrijski domoljubi pa so morali trpeti, da so mestni očetje uganjali te nasilnosti —«.

— **Iščejo ga!** Mestni magistrat pozivlje Romedijska Romagna, učitelja na prvi občinski gimnaziji, naj zopet nastopi svojo službo, oziroma se do 30. septembra t. l. ob 10. dopoldne zgloši v uradu občinskega predsedništva, da se podvrže disciplinarnemu postopanju, drugače ga odpuste iz tržaške občinske službe.

— **Na občinskih ljudskih šolah v Trstu** se prične redni pouk dne 16. septembra t. l.

Istrske vesti.

— **Tovariš Josip Bertok** iz Spodnje Škofije nam piše 11. avgusta iz daljnje Ogrske: »Dvanajst dolgih mesecev je že minilo, odkar smo ločeni od naše ljubljene slovenske dece. Najbrže bomo morali še precej časa počakati, preden se nam zopet nudi prilika za ustop med isto. Pa voljno vse prenašamo in slepo udani v boljšo bodočnost pričakujemo srečnejših dni. — Z mano tu je še trojica slovenskih tovarišev iz Primorja: **Medvešček** (Kostabona), **Gregoretič** (Rodik) in **Brezavšček** (Plave). Počutimo se še precej dobro in sploh smo preživeli dolgo trajno enoletno dobo tako, kakor si nismo ni od daleč pričakovali.« — Pozdravlja vse slovenske učitelje, zlasti sobojevnike, in želi

čitati naš list. — (Op. upr.: Tega smo vsem trem vrtilim tovarišem poslali že 14. avgusta in jih iskreno pozdravili). — t.

— **Družbine šole v Istri.** Ministrstvo za nauk in bogočastje je dovolilo, da se ljudske in srednje šole v Istri odprejo za prihodnje šolsko leto. Zaradi tega je sklenilo vodstvo Družbe sv. Cirila in Metod za Istro, da odpre, ako le možno, vse svoje dosedanje šole. Nade je, da bodo častne sestre Sv. Križa v Pulju tudi letos — ob podpori Družbe — vzdrževale šolo za hrvatsko deco in otroški vrtec v tej trdnjavi. Učitelji in učiteljice se vabijo, da se čimprej povrnejo na svoja mesta, da bo Družba v septembru nadaljevala s svojim delovanjem vključ temu, da so dobrovoljni prispevki v zadnjem času jeli pojemati. Ob tej priliki prosi vodstvo vse Hrvatice in Hrvatice, da se v tem usodepolnem času spominjajo Družbe, naše Istre, naše hrvatske misli, svoje zaobljube, ki smo jo storili narodu in domovini. Naprej za Družbo — za naše narodno šolstvo!

Splošni vestnik.

Naš cesar, ki je slavil dne 18. avgusta t. l. svojo 85letnico, je najstarejši vladar sveta, pa tudi najdalje vladajoči. Dne 2. avgusta sta potekli $\frac{2}{3}$ stoletja, odkar ga diči habsburška krona — torej 66 let in 8 mesecev. Izmed njegovih prednikov je vladal najdalje cesar Friderik IV. v 15. stoletju, namreč 53 let, 6 mesecev in 17 dni. Med njegovimi vrstniki mu je po dolgoti vlade najbližja umrla angleška kraljica Viktorija, ki je sedela na angleškem prestolu 63 let, 7 mesecev in 2 dni. Cesar je tudi najstarejši član habsburške hiše ter najstarejši vladar svetovne zgodovine sploh. Francoski kralj Ludvik XIV. je vladal sicer nominalno 72 let (1643. do 1715.), toda le, ker je podedoval krono že s 5. leti. Dejanjsko je nastopil vladno šele leta 1653. in je torej vladal 62 let. Nemški cesar in pruski kralj Viljem I. je umrl sicer v visoki starosti 91 let, toda vladal je le 30 let, oziroma kot nemški cesar 17 let. Od sedanjih evropskih vladarjev sta le dva, ki vladata že nad 50 let: knez Ivan Lichtensteinski (od leta 1858.) in kralj Nikolaj črnogorski (od leta 1860.).

Vojne olajšave duhovnikov in bogoslovcev. Posvečenim duhovnikom, ki so v evidenci nadomestne rezerve in niso vpoklicani v vojaško službo, je prejkot-slej do 15. septembra pri politiški oblasti dokazati, da so še duhovniki. Bogoslovcem je bilo meseca junija dokazati, da so še bogoslovci. Kdor opusti dokazilo, izgubi vojno olajšavo in se pokliče v aktivno službo.

Pomoč državnim uradnikom. Zaradi vojnih izdatkov se je moralo, kakor izvaja c. kr. korespondenčni urad, varčevati. S službeno pragmatiko se je izboljšalo pred izbruhom vojne stanje državnih uslužbencev. Zaradi vojne se je vse podražilo. Vlada je z ozirom na finančno stanje zasedla prosta sistematična mesta. Več uradnikov je tudi v plači napredovalo. Končno se je ukrenilo, da se državnim uslužbencem (uradniki do 8. čin. razreda) na utemeljeno prošnjo smejo podeljevati izredne podpore z ozirom na osebno potrebo in na rodovinske razmere. — Državno učiteljstvo nima nič koristi od nove službene pragmatike, ker še ni bila sprejeta v državnem zboru.

Imenovanje. Naš rojak, učitelj slovensčine na Franc Jožefovi akademiji in ravnatelj pomožnih uradov v domobranskem ministrstvu na Dunaju, gospod Fr. Fras, je imenovan za nadravnatelja.

Razgled.

— **Emanuel Karel Zeiner.** Dne 23. junija t. l. je umrl Emanuel Karel Zeiner, ravnatelj ljudske in meščanske šole v Usti na Orlici. Od leta 1896. do 1899. je bil podpredsednik češke učiteljske Zveze. Rojen je bil leta 1851. Bil je izboren pedagog in vrl češki učitelj, ki si je za organizacijo češkega učiteljstva s svojim neumornim delovanjem pridobil neprecenljivih zaslug. Bodi mu blag spomin tudi med slovenskim učiteljstvom!

— **Marija Fabkovičeva.** Umrla je v Zagrebu v visoki starosti 83 let prezaslužna hrvatska učiteljica Marija Fabkovičeva, ki je bila med ustanovniki in prvimi člani »Hrvat. pedagoško-književnega zbora«. Rojena je bila v Pragi, kjer je tudi dokončala študije. Bodi odlični hrvatski ženi lahka bratska zemlja, v naših srcih pa najlepši spomin!

— **Umrl je** mladi nadopolni hrvatski književnik Vilko Gabarić. Ponesrečil se je na železnici. Gabarić je bil rodom Medjumurec.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Na naslovnih pasovih današnje številke imajo vsi p. n. naročniki napisano, do kdaj imajo plačano naročnino. Oni, ki jo plačujejo po »G. in kr. z. v Celju«, imajo na pasu napisano: S O. (= socialni odsek). — Vsem onim naročnikom, ki dolgujejo naročnino za več let in se kljub ponovnim prošnjam niso odzvali, smo **ustavili z današnjo številko list.** Tako delajo uprave vseh listov in mi smo — žal — primorani, jih posnemati.

Dolg izterjamo, ko napočijo normalne razmere. **Upravništvo.**

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Prosimo, pošljite nam fotografije padlih tovarišev, da more njih slike pribiti uredništvo »Zvončka«!

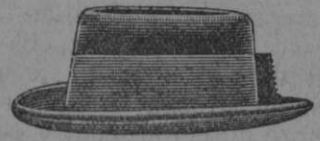
Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovenskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Prva gorenjska razpošiljalnica

IVAN SAVNIK

Kranj
172

razpošilja na vse strani sveta najmodernejše in najtrpežnejše klobuke v vseh cenah in oblikah od kron 3— dalje.

Cevlje za dame in gospode prvovrstne kakovosti prouaja pod konkurenčno ceno.

Za neugajajoče se vrne denar.

Meseca avgusta izide bogato ilustrovan cenik.

Ali ste že pridobili našem listu novega naročnika? ::::

Zaloga pshišta in tapetniškega blaga

J. Pogačnik mizarstvo.

Ljubljana, Marije Terezije c. št. 11 (Kolizej)

Zaloga spalnih ter jedilnih sob v različnih : najnovjših slogih. :

Zaloga otomanov, divanov, žimnic : in otroških vozičkov.

Popolna spalna oprava za dve osebi K 350.-

zgotovljena iz tu- ali inozemskega oreha ali hrasta.

Ker je trpežni izdelek je posebno priporočljivo za one, kateri se mnogokrat selijo. **Obstoječa | 2 dvovratni omari, 2 postelji, 2 nočni omarici, en umivalnik z marmornasto ploščo in ogledalom.**

Zahtevajte n jnovjši katalog, kateri vsega rad 300 mod. slik

Tužnim srcem javljamo prebridko vest, da se je naš preljubi soprog, ozir. brat, svak in stric, gospod

Franc Lichtenwallner

učitelj in r. podč. c. kr. prostovoljn. strelskega polka št. IV.

dne 23. avgusta 1915 v starosti 46 let v izpolnjevanju dolžnosti do domovine nepričakovano ločil od nas.

Pogreb se je vršil v četrtek dne 26. avgusta ob 1/29. uri predpoldne v Lipnici, kjer so bili začasno položeni ostanki dragega ranjkega k zadnjemu počitku.

Maša-zadušnica se je služila v petek dne 27. avgusta ob 1/29. uri v frančiškanski cerkvi.

Maribor, dne 25. avgusta 1915.

Viktorija Lichtenwallner, roj. Kautzner, soproga. Učitelj Matija Lichtenwallner, brat. Svaki, svakinje, nečaki in nečakinje.

Posebna naznanila se ne razpošiljajo.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA
Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.
Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem leta 1914 . . . K 740,000,000.—
Vlog „ 44,500,000.—
Rezervnega zaklada „ 1,330,000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4¹/₂ | 0 | 0

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo **c. kr. deželne vlade.**

:: Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. ::